

Dr. GYERGYAI ÁRPÁD.

Fájdalmunk alig csillapul. Oly váratlanul ragadta ki a halál sorainkból munkaerejében levő szeretett barátunkat. Alig néhány napi szenvedés után, f. évi jan. 31-én gyászvirágokat kelle hintonunk föléje, ki pár nappal azelőtt az élet fénye volt. S nemcsak baráti kegyeletes érzelmeinknek teszünk eleget, midőn róla külön cikkben emlékezünk meg, hanem az érdemnek adunk méltányló kifejezést életéről részletesebben szólva.

Dr. Gyergyai Árpád, egy a mult száz elején Kolozsvárra települt székely nemes családból vette eredetét. Született Nagy-Szebenben 1845-ben, hol atyja pénzügyi tisztviselő volt. Gyermekkorát és ifjuságát Kolozsvárt töltötte, hol az unitáriusok főgymnasiumában tanult. Kitünő gyors felfogásu tehetségével emelkedett ki tanulótársai közül, melylyel osztályában mindig az első helyet foglalta el. A mathesis mellett a nyelveket tanulta nagy szorgalommal, melyekben való alapos készütségét kitünő tanítója Sárdi Samunak köszönte, kiről mindig hála-san is emlékezett meg. Végezvén a gymnasiumot 1863-ban, az ugyanazon év őszén Kolozsvárt felállított jogakademiára iratkozott be, de kezébe kerülvén Milne, Bedant, Jus sien munkái német fordításban, annyira megszerette a természet-tudományokat, hogy orvosi pályára határozta magát, s odahagyva a jogot, 1864. őszén Bécsben az orvostudomány rendes hallgatója lett. Tehetségeinek sokoldalu voltára mutat, hogy az orvosi tudományok mellett nyelvismeretei fejlesztését is szorgalommal folytatta s a francia és angol nyelv mellett a spanyolt is kezdette tanulni. A rajzban is kitünő volt. Szünidőkön Bécs környékét körüljárva, a szép részletekről legsikerültebb képeket rajzolt s különösen ügyes volt a dolgok shematicus felvételében, mi orvosi tanulmányait is igen megkönnyítette. 1870-ben végezte az orvosi tanfolyamot. 1871-ben orvostudorrá avatattott s ugyanazon év őszén sebésztudorrá és szülészmesterré.

1872-ben a kolozsvári egyetemen a sebészeti tanszék mellett tanársegédi minőségben alkalmazták. Egy év mulva azonban gyakorló orvosságra adta magát; de alig telt el néhány hónap, tudányszomja újra az egyetemhez vezette vissza. A körvegytani tanszéknel vállalt ségédtanári állomást s e tárgy iránt akkora előszeretettel viseltetett, hogy Plósz tanárt, kit

Kolozsvárról időközben áthelyeztek, Budapestre követte. Ez időtöltötte be Lister edinburgi tanár hire az egész orvosi világot. Gyergyait ekkor tudmányszomja külföldre ragadta, magától Listertől akarván megtanulni sebészeti vívmányait. Ez utjában pár hetet Lipcsében töltött s hat hónapot Párizsban sebészeti tanulmányait tökéletesítve, hol egyszersmind a világhírű physiologus Claude Bernard kísérleteit látogatta. 1875. nyarán Londonba ment át, hol e sorok írójának először volt alkalma őt, mint jeles képzettségű orvost és embert közelebről meg ismerni. Innen ment aztán Edinburgba Listerhez.

Visszatérve a magyar keleti vasutnál lett gyakorló orvos. De e hivatala mellett, bármily sok fáradságot és időt igényelt is az, nem szünt meg az orvosi tudomány irodalmi művelésétől. Még 1874-ben Plósz tanárral együtt „Az élő állatban a ni vérmeg alv ás k ér d é s é h e z” czimű dolgozatot közölt. 1876-ban a kolozsvári orvos-természettudományi társulat orvosi szakjegyzőjévé választották. E társulat szakülésein hozta nyilvánosságra tanulmányait. 1876-ban: A sebszélek egyesítéséről; 1877-ben „A kemény szájpád átfuródásának gyógyult esetéről”. „A modern sebkezelésről”; 1878-ban „Az ujjak vele született összenövésének egy esetéről”; 1879-ben A vizsérvgyökeres műtétének egy esetét mutatta be; 1880-ban „Az izületi bántalmak carbolsavval kezeléséről” értekezett. Utolsó munkája: „A sérvek tanának történetéről”. Szokatlan hangzásu czimek egyházi folyóiratban a fennebbiek, de föl kelle említenünk, mint az elhunyt tudományos működésének oly rövid idő alatt gazdag eredményeit. A már említettekhez járul még 1878-ban egy orvosi szakülésen felolvasott kitünő tanulmánya, a tőle személyesen is ismert „Claude Bernard élete és tudományos működéséről” s egyetemi magántanárság elnyerésére szánt nagyobb terjedelmű munkája: „Az orvostan történelme” melyre 1878. óta lankadatlan szorgalommal gyűjtötte az adatokat, s melynek kidolgozásában már szépen élhaladt volt, midőn a halál a nagytehetségű munkás lélek szárnyait a tudomány és a szenvedő emberiség nagy kárára egyszerre elmeteszette. E veszteség iskolánkat is nagy mértékben sújtotta, a mennyiben a megboldogult iskolánkban, mint segédtanár működött.

Gyergyainak hat év alatt kifejtett irodalmi munkássága, szép jövőt és neveltséget ígért neki az orvostudomány mezején. Tehetségeit és tanultságát tisztelték első sorban szaktársai. Egyik orvostársa, ki őt gyermekkorától fogva ismerte, ily véleményyt mondott róla: „lelkiösmeret- és tudományos képzettségben Gyergyai mindig az elsők közt érdemelt helyet”. Ő egyike volt azoknak a szellemeknek, kik a közép mértéken jóval felül emelkednek. Gyors felfogásban, éles ítélő tehettségben és sok-

oldalúságban nyilvánultak értelmi tulajdonai. A tapasztalati tudományok mellett, az ész más termékei iránt is kiváló érdekekkel viseltetett. A jelesebb bölcselek közül nem egynek világánál szélesítette látkörét. Az egyházi irodalomra is kiterjedt figyelmé. Lelkében a tapasztalati igazságok mellett a vallási szemlélődések befogadására is jutott tér s folyóiratunkat mindig hűséggel, szorgalmasan olvasta.

De ezzel jellemzésére még nem mondtunk el mindent. Hátra van még szép tulajdonságai koronája. Gyergyai legnagyobb volt mint ember s e tekintetben alig találunk kellő szavakat méltánylására. Ritka lélekben egyesülnek az emberies érzelmek oly terjedtségben és mélységben, mint benne láttuk egyesülve. Az emberekkel való minden érintkezésében fenkölt, jó és nemes léleknek ismerte őt mindenki. Egész lényét a szeretet és jószág ölelte körül, az volt a légkör, melyben magas tehetségeivel és tudományával mozgott. Ezért a család, melyhez tartozék, csak nem az imádásig szeretete s embertársai becsülték osztatlanul. Az általános becsülés nyert kifejezést, midőn temetésén Kolozsvár összes értelmisége, a szenvedett emberek nagy része, a kiket valaha gyógyított, megjelent, s tanártársai, barátjai, a vasuti tisztviselők és egyesek koporsóját virágkoszorúkkal ékesítették. Gyergyaiiban egy szép tehetség s még szebb lélek szállott korai sírba. Legyen a hant sírja fölött oly könnyű, emléke közöttünk oly áldott, a mily hasznos, szép és nemes volt élete.

RÉVÉSZ IMRE.

A mennyire váratlan, éppen oly meglepő és fájdalmas Révész Imrének február 13-án történt véletlen halála. A magyar közművelődés és irodalom a hivatott munkást, mi a magyar protestantismus napjainkban egyik legmagasabb kitünőségének eltünését siratjuk.

Kik műveiből, munkásságából netalán nem ismernék, a lapokban közlött rövid életirati vázlatokból is láthatják, hogy Révész Imre a protestantismusnak oly bajnoka volt, ki az irodalomban tollával, a szószéken ékesszólásával, a tanácstermekben bölcsességével és munkásságával mondhatni csak annak ügyét szolgálta.

A protestantismus alapelvénél, a szabadvizsgálódásnál és független, állami önkormányzati jogánál fogva folytonosan küszködik önmagával és magában; s oly államokban, melyekben kisebbségben van, küzd a hatalommal és hatalmaskodókkal. Révész Imre munkássága korában is voltak a magyar protestantizmusnak küzdelmei, voltak az idegen hatalommal, midőn léte-